

REFERAT

22. december 2022

Center for Kunst og Biblioteker

Anders Cato
aca@slks.dk
+45 33 73 33 96

Jour. nr. 22/15880-2

Nationalbibliografisk Udvalg

Mødedato: 1.12.2022

Sted: Det Kgl. Bibliotek, Mødelokale Diamanten D-Øst stort AV-rum

Deltagere:

Leif Andresen, Det Kgl. Bibliotek
Marie Maersk Deleuran, Det Kgl. Bibliotek
Emilie Sørine Ullerup, Det Kgl. Bibliotek
Pernille Saul, KOMBIT
Hanne Hørsl Hansen, DBC Digital
Erik Bachmann Pedersen, Syddansk Universitetsbibliotek

Afbud

Erik Thorlund Jepsen, Fredericia Bibliotekerne

Fra SLKS

Anders Cato

Dagsorden

1. Velkommen
SLKS bød velkommen og takkede Det Kgl. Bibliotek for at lægge lokale til, mens der bliver udført byggeriarbejde hos SLKS.
2. Godkendelse af dagsorden
Det Kgl. Bibliotek havde et ekstra punkt til dagsordenen angående en principdrøftelse af Praksisregler for søgeveje. Punktet blev tilføjet dagsordenen, som derpå blev godkendt.
3. Personforandringer i udvalget
  - 3.1. Tak til Leif Andresen fra Det Kgl. Bibliotek
Der blev sagt tak til Leif for indsatsen, han har ydet i løbet af mange år, både indenfor dette udvalg, men også i det tidligere Bibliografisk Råd og alle dets undergrupperinger. Medlemmerne ønskede Leif alt godt for fremtiden.

- 3.2. Velkommen til Emilie Sørine Ullerup
Den, der overtager Leifs plads i udvalget på vegne af Det Kgl. Bibliotek er Emilie Sørine Ullerup fra Det Kgl. Bibliotek Aarhus. Emilie sidder i en første omgang resten af Leifs mandat indtil den 31. december 2023. SLKS bød Emilie velkommen til udvalget.
4. Projektet om overgang til RDA i Danmark
  - 4.1. KOMBITs foranalyse af den tekniske overgang.
Anders orienterede: KOMBITs foranalyse af den tekniske overgang til RDA blev afleveret til SLKS i to omgange. En første udførlig, teknisk, del kom ultimo 2021 og en anden del, der mere beskriver arbejdsgang og forventet antal arbejdstimer = pris for overgangen, kom i juni 2022. Efter disse bad SLKS om yderligere specifikationer af tidsforbrug samt en detaljeret business case. Disse dele er også blevet afleveret til SLKS i løbet af efteråret 2022.
  - 4.2. Indstilling fra de fire medlemmer i NBU, der ikke kommer fra KOMBIT eller DBC. Se separat bilag.
Anders orienterede: Som første instans bad SLKS NBU, på nær DBC's og KOMBITs repræsentant, om at indkomme med en udtalelse om den indsendte foranalyse. De øvrige fire medlemmer har udarbejdet en indstilling på baggrund af foranalysen, hvilken vedlægges dette referat. SLKS valgte som bestiller af opgaven at stå uden for det reducerede NBUs indstilling. Se separat bilag.
  - 4.3. Den videre proces.
Efter NBUs indstilling vil foranalysen også blive drøftet i Bibliotekernes Koordinationsforum. Denne proces kan dog ikke starte inden en ny kulturminister er udpeget. Alle aktiviteter, der har noget med økonomi at gøre er sat på hold indtil regeringsdannelsen er klar. Når den proces er klar, forhåbentlig ultimo februar, kan vi gå videre og præsentere indstilling og foranalyse for Kulturministeriet.
5. Gammeldags å (aa) i danMARC2 (og danMARC3)
Henstilling fra DBC Digital om at beholde markering af gammeldansk å i danMARC2-formatet, til trods for den beslutning, der blev truffet i Bibliografisk Råd den 4. september 2017.
Se bilag 1 og 2.
Kommentarer, se under pkt. 6 herunder.
6. Alfabetiseringstegn i danMARC2 (og danMARC3)
Henstilling fra DBC Digital om at beholde Ꞁ som alfabetiseringstegn i danMARC2-formatet, til trods for den beslutning, der blev truffet i Bibliografisk Råd den 24. marts 2017.
Se bilag 1 og 3.

Kommentarer til § 5 og 6:

Det Kgl. Bibliotek og dermed Alma-konsortiet har ingen problemer med at alfabetiseringstegn ☐ og gl. dansk å bevares i folkebiblioteksregi. Det kan blot konstateres, at ☐ og gl. dansk å ikke konverteres til MARC21 – og alfabetiseringstegn ☐ omsættes til MARC21 standard. Der er dog ikke garanti for at katalogiseringer foretaget i Alma-konsortiet har korrekt brug af alfabetiseringsindikator, da denne funktion ikke har praktisk betydning i Alma-konsortiet.

Personligt mente Leif dog, at beholde ☐ og gl dansk å er udtryk for at videreføre og forlænge en gammel fejltagelse: nemlig at blande flere funktioner sammen: søgning, visning og opstilling.

Nu er søgning trukket ud med implementering af dobbeltudlægning i søgeregistre – så er der visning og opstilling tilbage.

Der er naturligvis forskel på Aakjær og Aalto, nemlig den samme forskel som der er på Carlsen og Karlsen.

Endvidere er det fortsat en relevante pointe at gå bort fra tegn, som ikke findes i UniCode. Og også at et tegn for gl. dansk å ikke anvendes andre steder end i bibliotekssystemer – heller ikke i Stednavneregisteret

Hanne oplyste, at der er tale om en pragmatisk og billig løsning her og nu af en problemstilling, der er opstået efter de gamle beslutninger i BIR – nemlig at man i stigende grad anvender maskinel fremfor håndholdt sortering af materialerne. Tegnet for gammeldags å er endvidere legalt lokalt defineret unicode.

Erik Bachmann bifaldt den pragmatiske løsning ud fra SDU's behov.

Med Leifs kommentarer blev DBCs henstilling til § 5 og 6 vedtaget indtil videre.

7. Orientering om forespørgsel på Profblog vedr. noter om tidligere udgaver. Spørgsmålet var: Skal noter om tidligere udgaver fremover betragtes som en del af materialevalgsnoterne og ikke længere som en nationalbibliografisk oplysning? Kommentarerne på profblog og fra Det Rådgivende Udvalg for Supplerende Biblioteksdata gør, at DBC ikke umiddelbart går videre med forslaget. Se bilag 4.

Hanne redegjorde for de synspunkter der var indkommet på Profblog. Disse synspunkter har haft som følge, at DBC valgt ikke at lave nogen forandring ift. note om tidlige udgaver.

8. Praksisregler for søgeveje – principdrøftelse

Praksisregler for søgeveje blev skabt på et tidspunkt, hvor der var mange forskellige bibliotekssystemer – og endnu flere opsætninger af søgeveje efter danMARC2.

I dag er situationen anderledes. Alma-konsortiet er en del af et globalt system – og søgeveje bestemmes globalt og ikke i konsortiets regi.

Folkebibliotekerne har ikke egne registre, men anvender FBI databrøndens registre.

Der er derfor god mening i at fokusere på anvendelsen af *Praksisregler for søgeveje* i praksis.

DBC har udviklet et dataformat JED (JSON Expanded Data) som baserer sig enten på DKABM eller MarcXchange. Se generelt om JED på <https://danbib.dk/broend3/formater> og specifikt om mapping fra danMARC2 til JED på <https://danbib.dk/jed/mapping>.

Derfor foreslås, at der findes en praktisk model, som sikrer at der ikke er to forskellige specifikationer, som skal sikres er synkron – men at der kun er én gældende specifikation – integreret i dokumentation for JED.

Dette forudsætter naturligvis en 1:1 sammenhæng mellem *Praksisregler* og JED mapping i.f.t. danMARC2. Det er ikke tilfældet i dag – jf. vedlagte opslag på forlag og noter.

Skulle der være søgeindeks i JED, som ikke skal ses som en del af de SLKS/NBU approberede *Praksisregler*, kan de være en del af dokumentationen.

Det foreslås endvidere at denne model anvendes fra starten i forbindelse med forberedelse af *praksisregler* for søgeveje i forhold til danMARC3. Se bilag 5.

Udvalgets behandling:

Problematikken blev drøftet videre i udvalget. DBC Digital satte spørgsmål ved, hvorvidt *praksisreglerne* i deres nuværende form har udspillet sin rolle, når de ikke længere er det fælles fundament for bibliotekernes søgesystemer, men foreslog dog, at vi lader *praksisreglerne* leve videre indtil både JED er fuldt implementeret ligesom Open Search skal være helt udfaset. Søgning i FBI vil blive baseret på JED-formatet og ikke danMARC-formatet. JED vil blive dokumenteret. Med JED, RDA og et VERA der er fuldt gennemført, vil de nugældende *praksisregler* under alle omstændigheder være forældede. Da må der også træffes beslutning om, hvor den nye dokumentation skal ligge, og hvordan den bedst vedligeholdes.

Vi vender tilbage til sagen når RDA-projektet er sat i gang.

9. BIBFRAME

9.1. Rapport fra BIBFRAME Workshop in Europe i Budapest 20.-21. september 2022 v/ Leif.

Alle oplæg og præsentationer findes at læse her:

<https://www.casalini.it/bfwe2022/>

9.2. BIBFRAME arbejdsgruppe.

Der vil være et nyt møde i arbejdsgruppen den 12. december 2022.

Der vil gruppen også drøfte gruppens eventuelt videre liv. Den har ikke mødtes på 4 år nu, delvis grundet pandemien.

10. Eventuelt

Leif meddelte, at næste nummer af Revy vil indeholde en opdatering om RDA i Danmark, skrevet af Det Kgl. Biblioteks medlemmer af NBU, Leif, Emelie og Marie.

Hanne refererede fra Seneste EURIG-dag, hvor formiddagen bl.a. gav en status på implementering af ny RDA-version i Europa og eftermiddagen havde fokus på aggregates.

Leif spurgte til en liste over nationalbibliografiske felter som en del af den nationalbibliografiske opgavebeskrivelse.

Hanne havde også konstateret, at denne var bortfaldet, men mente det var fornuftigt. De forskellige niveauer i de nationalbibliografiske fortegnelser gør, at man ikke får den entydighed man efterlyser. Fx er indholdet på musik ofte beskrevet i analysefelter (770/780/795) mens indholdet i boglige samlingsværker i ganske få tilfælde er beskrevet i en nationalbibliografisk 530-note. Selvom 530 optræder på listen over nationalbibliografiske felter er over 95% af alle 530 noter der udarbejdes ikke nationalbibliografiske.

En sådan liste bliver derfor blot en liste over, hvilke danMARC2-felter man kan støde på i samtlige nationalbibliografiske poster men ikke en definition af et nationalbibliografisk niveau.

11. Afslutning

Bilag 1:

Henstilling fra DBC Digital

I [vejledningen for udlægning til søgning online](#) lægges op til dobbeltudlægning af aa (både som 2 gange a og som å) og af strenge der indledes med en artikel. Der skrives fx i vejledningen:

4.4 Supplerende og dublerende normalisering

For at sikre at bibliotekssystemernes brugere kan få relevante svar på søgninger, er det muligt supplerende at normalisere bogstaver til alternative bogstaver i dublerende eller supplerende udlægning til søgeregistrene.

4.4.1 Da aa og å i mange sammenhænge repræsenterer samme "bogstav", normaliseres de supplerende til den anden form, dvs. å får dublerende normalisering til aa og aa får dublerende normalisering til å.

Note: I det omfang at "gammelt dansk å" tidligere indtastet som "@å" fortsat forefindes, udlægges dette tegn også både som aa og å.

Intentionen var udover den brugervenlige dobbeltudlægning en afskaffelse af alfabetiseringstegnet ⌘ og tegnet for gammeldags å.

Søgemæssigt er dobbeltudlægning ved at være implementeret.

Siden vejledningen blev udformet er bl.a. IMS kommet til og under implementeringen er det blevet tydeligt, at det er nødvendigt fysisk i posterne at have en tydelig markering af såvel alfabetiseringstegn som gammeldags å.

En reservation af tegnet ⌘ til alfabetiseringstegn er i modstrid med ønsket om at kunne bruge tegnet som currency- eller valuta-tegn og dermed den Unicode-værdi dette tegn repræsenterer (formentlig en teoretisk eller meget sjældnen situation vi endnu ikke er stødt på), mens gammeldags å (@å) blot er lokalt defineret unicode.

Fremfor at skulle genere eksterne med at indføre nyt tegn eller andre metoder for alfabetisering med øget arbejdsmængde i dataproduktion, kodning og omkørsler for alle som konsekvens og uden det er noget der giver en gevinst for brugerne, har vi på DBC valgt at beholde ⌘ som alfabetiseringstegn.

Hvis SLKS kan tilslutte sig denne pragmatiske tilgang, tænker vi vejledningens tekst lige skal justeres såvel som det skal undersøges om det giver anledning til ændringer i danMARC2's indledning om tegnsæt og i Bilag K heri.

Bilag 2:

5. [Ordning af registre i onlinekataloger](#)./v. Leif
Forslag til ny, opdateret, version. (Bilag 3)

Arbejdsgruppen bestående af Leif Andresen, Hanne Hørl Hansen og Leif Makholm har gennemarbejdet specifikationen og anbefaler at BIR godkender den og publicerer denne på <http://www.kat-format.dk/>. Det bemærkes at rækkefølgen i 3.4 Symboler skal verificeres teknisk inden publicering.

Specifikationen forudsætter at **gammelt dansk å (@å) og alfabetiseringstegn udgår i danMARC2 tegnsættet**. Arbejdsgruppen anbefaler derfor at danMARC2 revideres i overensstemmelse hermed.

Arbejdsgruppen anbefaler også, at gammelt dansk å (@å) i danMARC2 tegnsæt udfases umiddelbart og at alfabetiseringstegn udfases snarest og senest i forbindelse med overgang til RDA.

BIR-FU har drøftet konsekvenserne for danMARC-formatet sammen med indstilling fra RDA formatarbejdsgruppen. Implementering af RDA og herunder ovennævnte konsekvenser i Udlægning til og ordning af registre i onlinekataloger forudsætter en række ændringer i formatet.

Hanne har tjekket med DBC's udviklere og ovenstående anvisning for sortering af symboler er allerede implementeret i brønden.

Dorete bad BIR at huske på, at dette retter sig mod katalogiseringsreglerne som de ser ud i dag, ikke om et halvt år, når vi har RDA. Som eksempel nævnte hun, håndtering af romertal (dublering som tal) versus løsning med sorteringsdelfelter.

Hvordan tager vi højde for det som brugeren skriver ind i søgefeltet? Tænk om brugeren fx vil søge på "*"". Om * skal være søgbart som det ser ud, så har vi ikke længere et trunkeringstegn.

Hvad med &-tegn og paragraftegn?

Beslutning: Arbejdsgruppens indstilling blev godkendt. BIR-FU gennemgår dokumentet udefra Dorettes spørgsmål. Efterfølgende gennemtjekker Dorete det og derefter sendes det ud til BIR for en sidste tjek.

Bilag 3:

Fra møde i Bibliografisk Råd 24. marts 2017

3.b.i. Indstilling: Artikler eller ikke artikler i foretrukken titel form for værkets titel (bilag 1)

Indstilling fra profilarbejdsgruppen om at følge RDAs hovedregel og ikke tage artikler væk.

Dorete pointerede, at der vil være en del steder, hvor man søgemæssigt ikke kan dispensere for manglende søgeveje og kun vil få én opslagsform, selvom der burde være opslag både med og uden artikel, hvilket selvfølgelig ikke er hensigtsmæssigt. Problemet opstår, når en form, hvori artiklen er blevet udeladt, genbruges. Man kan ikke rekonstruere en artikel tilbage i opslaget og dermed sikre søge-vejen. Men når engang vi går over til RDF, kommer der måske en afmærkning på et eller andet tidspunkt.

Hanne spurgte om man lokalt ikke allerede nu arbejder med udeladelse af artikler ved genbrug, men sådan var det nok ikke.

Mødet godkendte forslaget til at følge RDA's hovedregel.

Bilag 4:

Hvordan bruger I noter om tidligere udgaver?

Af [Marianne Dybkjær](#) den 16. september 2022 - 16:02

DBC Digital overvejer at drøfte med Nationalbibliografisk Råd, hvorvidt noter om tidligere udgaver fremover skal betragtes som en del af materialevalgsnoterne og ikke længere som en nationalbibliografisk oplysning.

Gennem en del år har oplysning om og henvisning til en foregående ordinæruddgave kunnet ses i felt 520.

Før 2009 blev væsentlige forskelligheder udgaverne imellem oplyst i noten – fx:

520 00 *i Tidligere: 1. udgave med titel *t Året rundt hos nisserne *b . Kbh. : Sesam, 1988

Efter 2009 oplyses som hovedregel alene udgavebetegnelse, år suppleret af faustnummer og ISBN på den foregående udgave.

520 00 *a Tidligere: 1. udgave. 2012 *n 29570434 *r 9788702126754

Hvis hovedtitlen er ændret, gengives den tidligere titel dog også i noten.

Ændringen fra citering af forskelle mellem udgaverne til link til foregående udgave skete ud fra en forventning om, at noter om tidligere udgaver primært anvendes i forbindelse med elektronisk materialevalg.

Noten har altid været nationalbibliografisk, og derfor har man anbefalet at udelade den i biblioteksvisning, undtagen i de tilfælde hvor titlen er skiftet ud.

Nationalbibliografiske brugeres behov for overblik over udgaver tilgodeses gennem værkvisning (hvilket må forstærkes i forbindelse med en dansk overgang til RDA med værkposter).

Spørgsmål til jer:

Derfor overvejer DBC, om det vil være mere tidssvarende alene at betragte noter om tidligere udgaver som en del af materialevalgsnoterne og udfase noten i nationalbibliografisk sammenhæng?

Før vi drøfter et sådant forslag med Nationalbibliografisk Råd, vil vi dog gerne høre fra alle såvel folke- som fagbiblioteker om og i positivt fald, hvordan I bruger noter om den tidligere udgave i jeres arbejde.

Bilag 5: Bilag og noter JED og praksisregler

Forlag:

Praksisregler

fl 247 i

fl 248 i

fl 260 b, g, p

fl 538 f

JED manifestation

marc

260*b

512*ie

Noter

Praksisregler

no 247 l

no 248 l

no 501 i, a, b, u, y

no 502 a

no 504 a, u, y

no 505 a

no 506 a

no 507 a

no 508 a

no 509 a

no 512 a, i, t, e, d, x, b, u, y no 517 a, b, c, d

no 520 a, i, t, e, d, x, b, u, y no 526 a, i, t, e, d, x, b, u, y

no 530 a, i, t, e, d, x, m, b, z, u, y

no 534 a, i, t, e, d, x, b, u, y

no 555 a

no 559 a, u, y

JED manifestation

marc

001*b

502*alle delfelter

506*alle delfelter

507*iv

509*alle delfelter

518*alle delfelter

532*alle delfelter

559*alle delfelter